

деятельность, подготовка специалистов.

## THE IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCE APPROACH FOR FORMATION OF TECHNOLOGICALLY-DESIGNING SKILLS OF MASTERS OF PRIMARY EDUCATION

Stepaniuk K. I.

**Abstract.** The article is devoted to the actual problems of professional preparation of masters of specialty 013 Primary education. This is due to the society's request for the formation of a personality who possesses not only the system of special knowledge and professional skills, but also has a high level of the professionally important competences in accordance with European standards of the quality of the education. One of the components of the formation of technologically-designing skills of future teachers of pedagogy and methods of primary education may be the organization of research work of students on the basis of project activities.

**Key words:** technologically-designing skills, project activity, portfolio, circles and problem groups, scientific student conferences.

УДК 371.13: 377.36: 631.95

## СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В АГРОЕКОЛОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

А.М. СУК, аспірантка,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: [lesikin@ukr.net](mailto:lesikin@ukr.net)

**Анотація.** У статті аналізуються основні тенденції подальшої діяльності вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації після набуття чинності Закону України «Про вищу освіту».

**Ключові слова:** Закон України «Про вищу освіту», молодший спеціаліст, молодший бакалавр, інноваційні методи, коледж.

**Актуальність (Introduction).** Близько 35% населення нашої держави проживає у сільській місцевості та зайнято в сільському господарстві. Саме тому якісна професійна підготовка майбутніх фахівців для аграрного сектору набуває великого значення і є однією з важливих умов підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій (Analysis of recent researches and publications).** Вихідні концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою, зокрема, аграрного профілю містяться в Законах України «Про освіту» (від 05.09.2017), «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (від 21.03.2017), «Про основні засади державної аграрної політики (проект від 21.03.2018)», Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року (2013), Постанові Кабінету Міністрів України від 11.05.2016 року № 333 «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості», наказі Міністерства освіти і науки України № 1103 про «Деякі питання проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти» (від 16 серпня 2017) [2].

За Законом «Про вищу освіту» частина коледжів стане професійно-технічними навчальними закладами. Вузами залишаться тільки ті з них, які отримують ліцензію на підготовку молодшого бакалавра або бакалавра. Але Міністерство освіти так і не окреслило вимог щодо підготовки молодшого бакалавра. Тому парламент відтермінував скасування кваліфікації «молодший спеціаліст» до 2019 року [2].

**Метою статті** є проаналізувати тенденції реформування агроєкологічних коледжів в контексті нового Закону України «Про вищу освіту», розглянути інноваційні складові діяльності цих закладів як фактор їх подальшого успішного функціонування в національній освітній системі.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** В Україні працюють 387 коледжів і технікумів. У процесі реформи освіти частина з них стане професійно-технічними навчальними закладами. Щоб залишатися в статусі вузу, коледжам необхідно буде отримати ліцензію на підготовку молодших бакалаврів або бакалаврів. Коледжі мали провести останній набір молодших спеціалістів у 2016 році. Однак за більш ніж два роки у Міністерстві освіти не окреслили вимог до підготовки молодших бакалаврів. І парламенту довелося за два місяці до старту вступної кампанії відновити набір на кваліфікацію «молодший спеціаліст». У Міносвіті зазначають: прийом студентів у коледжі продовжили на перехідний період. Поки майбутнє коледжів невідоме.

За словами Світлани Олексюк, експерт групи «Освіта» Реанімаційного пакету реформ, невизначений статус коледжів виник через поспішне прийняття Закону «Про вищу освіту». Спочатку парламент мав прийняти титульний Закон «Про освіту», який би визначив статус коледжів [9].

Визначити статус молодших спеціалістів і коледжів заважають і інші фактори. Володимир Бахрушин, член сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН, вважає, що невизначеність виникла через намагання наблизити українську освіту до міжнародних стандартів. Але там між професійно-технічною освітою та бакалавратом є тільки один рівень – «короткий» цикл вищої освіти. В Законі «Про вищу освіту» вперше введений цей рівень під назвою «молодший бакалавр». Але реально молодших бакалаврів в Україні не готують і немає однозначного розуміння, хто це. Однак коледжі випускають молодших спеціалістів. За словами експерта, зараз у Міносвіті обговорюють виняток рівня «молодший спеціаліст» і введення рівня «молодший бакалавр». Також у відомстві розглядають можливість залишити обидві кваліфікації.

«Поки що ведуться дискусії між теоретиками, коледжами, працівниками профтехосвіти та роботодавцями з різних сфер діяльності. Потрібно узгодити інтереси всіх сторін, щоб ніхто не постраждав», – додає Бахрушин [9].

За Законом «Про вищу освіту» коледжі готують бакалаврів та молодших бакалаврів і можуть навчати молодших спеціалістів. Разом з тим у законі відсутня кваліфікація «молодший спеціаліст» як ступінь вищої освіти. За словами Володимира Бахрушина, коледжі, які готуватимуть молодших спеціалістів, стануть професійно-технічними навчальними закладами [9].

«Коледжі залишаються ланкою вищої освіти. Але тільки якщо вони мають ліцензію на підготовку молодших бакалаврів або бакалаврів. Якщо коледжі готують молодших спеціалістів, то вони переходять в систему професійно-технічної освіти. Спочатку перехідний період намічався до 2016 року, але Верховна Рада продовжила його до 2019 року. Поки коледжі залишаються ланкою вищої освіти. Але це на час перехідного періоду», – коментує Володимир Бахрушин[.]

В концепції реформи шкільної освіти коледжі пропонують зробити частиною профільної середньої освіти. У профільному коледжі учні, окрім шкільної програми, зможуть отримати професію. Якщо зараз випускники коледжів здають іспити, то в майбутньому вони будуть проходити ЗНО. Планується, що профільна школа буде створюватися з 2023 року по 2029 рік. Місце коледжів також не визначає і законопроект «Про освіту», який парламент прийняв у першому читанні [4].

«У законопроекті «Про освіту» питання коледжів залишається дискусійним. Але в будь-якому випадку вони не стануть частиною шкільної освіти. У законопроекті передбачається, що буде профільна старша школа. Одним з напрямків може бути професійний профіль, спрямований на підготовку людей, які зможуть виходити на ринок праці. Далі йде рівень професійно-технічної освіти – це вже післяшкільний рівень. Вище стоять молодші спеціалісти, яких готують коледжі, але за ним залишається невизначеність. Їх можуть віднести як до професійної, так і вищої освіти, або виділити ще одну ланку освіти. Але в будь-якому випадку молодші фахівці будуть між професійно-технічною освітою і бакалаврами», – додає експерт.

За ухваленням Закону «Про вищу освіту» і спробі наблизити українську систему освіти до міжнародних стандартів, виникла невизначена ситуація, пов'язана з коледжами та технікумами.

Відповідно до наказу МОН №1103, з 2018 року вперше державна підсумкова атестація з української мови (ДПА) має бути виключно у формі ЗНО — це одне з головних нововведень. Тож випускникам коледжів, училищ й технікумів, як і випускникам шкіл, в атестат зараховуватимуть результати ЗНО з української мови як державну підсумкову атестацію (ДПА). Відмінність у тому, що випускники коледжів і професійно-технічних училищ (ПТУ), які здобувають повну середню загальну освіту, мають обов'язково складати ДПА у формі ЗНО тільки з української мови. Таким учасникам результати тестування з цього предмета зараховуватимуться як оцінки за державну підсумкову атестацію (ДПА) [6].

Згідно пункту 6 частини 2 наказу Міністерства освіти і науки №1103, результати зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури (українська мова) зараховуються як результати державної підсумкової атестації за освітній рівень повної загальної середньої освіти для учнів (слухачів, студентів) професійно-технічних, вищих навчальних закладів, які в 2018 році здобудуть повну загальну середню освіту [4].

Так, у 2018 та 2019 році випускники технікумів, коледжів та училищ складатимуть тестування лише з української мови, а вже з 2020 року усі три предмети: українська мова, математика та історія України – вони будуть зараховуватися як оцінки атестата для студентів коледжів та вищих професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ). Це дасть можливість порівняти рівень підготовки учнів у різних навчальних закладах: школах, коледжах і училищах.

Новина про те, що випускники професійних технічних училищ (ПТУ) та коледжів 1-2 рівня акредитації вищих навчальних закладів з 2018 року вперше будуть складати зовнішнє незалежне оцінювання, була якщо не довгоочікуваною, то принаймні не несподіваною. Розмови про таке нововведення точилися і серед фахівців, і серед батьків тих дітей, які навчаються у коледжах, училищах і технікумах. Не є секретом той факт, що певна кількість таких студентів вступили після 9 класу до коледжів, ПТУ (ПТНЗ) і технікумів, саме щоб «проскочити» ЗНО, бо після 11 класу кожен випускник середньої школи обов'язково складатиме ДПА у формі ЗНО з української мови та літератури і за вибором математику чи історію України.

Та згодки стали фактом: 8 вересня 2017 року набув чинності наказ Міністерства освіти і науки України № 1103 про «Деякі питання проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти», що регулює проведення зовнішнього незалежного оцінювання в коледжах і ПТНЗ.

Всього в Україні налічується 387 коледжів і технікумів. Всі вони мали статус вищих навчальних закладів і готували рівень *«молодших спеціалістів»*. За новим законом, тепер статус ВНЗ залишиться тільки у тих закладів, що отримують ліцензію, інші установи отримають статус професійно-технічних навчальних закладів. Сам же рівень *«молодшого спеціаліста»* (так як в міжнародних стандартах такого немає) буде скасовано, замість нього вищі навчальні заклади готуватимуть рівень **«молодшого бакалавра»**. Вища освіта визначається сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти та регулюється Законом України «Про вищу освіту» від 28 вересня 2017 року № 1556-18. Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [2].

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України і складається із законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та інших нормативно-правових актів, а також міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку. Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних закладах вищої освіти на конкурсній основі

відповідно до стандартів вищої освіти, якщо певний ступінь вищої освіти громадянин здобуває вперше за кошти державного або місцевого бюджету. Громадяни України, які не завершили навчання за кошти державного або місцевого бюджету за певним ступенем освіти, мають право повторно безоплатно здобувати вищу освіту за тим самим ступенем освіти, за умови відшкодування до державного або місцевого бюджету коштів, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців, у порядку, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 року № 658 [7].

Підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на різних рівнях вищої освіти:

1. початковий рівень (короткий цикл)
2. перший (бакалаврський) рівень
3. другий (магістерський) рівень
4. третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень
5. науковий рівень

Ці рівні регулюються Національною рамкою кваліфікацій (системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів), яка призначена для використання органами виконавчої влади, установами та організаціями, що реалізують державну політику у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудових відносин, навчальними закладами, роботодавцями, іншими юридичними і фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій.

Документ про вищу освіту (науковий ступінь) видається особі, яка успішно виконала відповідну освітню (наукову) програму та пройшла атестацію.

Встановлено такі види документів про вищу освіту (наукові ступені) за відповідними ступенями:

1. **Диплом молодшого бакалавра**
2. **Диплом бакалавра**
3. **Диплом магістра**

У дипломі молодшого бакалавра, бакалавра, магістра зазначаються назва закладу вищої освіти (наукової установи), що видав цей документ (у разі здобуття вищої освіти у відокремленому підрозділі закладу вищої освіти (наукової установи) - також назва такого підрозділу), а також кваліфікація, що складається з інформації про здобутий особою ступінь вищої освіти, спеціальність та спеціалізацію, та в певних випадках - професійну кваліфікацію.

Невід'ємною частиною диплома молодшого бакалавра є додаток до диплома.

Для диплома бакалавра, магістра, доктора філософії/доктора мистецтва є додаток до диплома європейського зразка, що містить структуровану інформацію про завершене навчання. У додатку до диплома міститься інформація про результати навчання особи, що складається з інформації про назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС, а також відомості про національну систему вищої освіти України.

4. **Диплом доктора філософії/доктора мистецтва**

У дипломі доктора філософії/доктора мистецтва, доктора наук зазначаються назва закладу вищої освіти (наукової установи), в якому (якій) здійснювалася підготовка, назва закладу вищої освіти (наукової установи), у спеціалізованій вченій раді (спеціалізованій раді з присудження ступеня доктора мистецтва) якого (якої) захищено наукові/мистецькі досягнення, а також назва кваліфікації.

У назві кваліфікації доктора філософії зазначаються назва ступеня, галузі знань та/або спеціальності. У разі якщо дисертаційне дослідження виконано в суміжних галузях знань, ступені доктора філософії і доктора наук присуджуються у провідній галузі із зазначенням міжгалузевого характеру роботи.

У назві кваліфікації доктора мистецтва зазначаються назва ступеня, спеціальності та в окремих випадках - назва спеціалізації.

Ступінь доктора мистецтва присуджується спеціалізованою радою з присудження ступеня доктора мистецтва закладу вищої освіти мистецького спрямування за результатом успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-творчої програми та публічного захисту творчого мистецького проекту в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Строк підготовки доктора мистецтва у творчій аспірантурі становить три роки. Обсяг освітньої складової освітньо-творчої програми підготовки доктора мистецтва становить 30-60 кредитів ЄКТС.

#### **5. Диплом доктора наук**

Доктор наук - це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Ступінь доктора наук присуджується спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти чи наукової установи за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки [8].

Документ про вищу освіту державного зразка видається закладом вищої освіти тільки за акредитованою освітньою програмою. За неакредитованою освітньою програмою заклади вищої освіти виготовляють і видають власні документи про вищу освіту у порядку та за зразком, що визначені вченою радою закладу вищої освіти.

Документи про вищу освіту державного зразка для осіб, які навчаються за державним замовленням, виготовляються закладами вищої освіти та видаються за рахунок коштів державного бюджету, а для осіб, які навчаються за кошти фізичних або юридичних осіб, вартість документів про вищу освіту включається у вартість навчання. Гранична вартість документів про вищу освіту державного зразка та перелік інформації, яка повинна міститися у документі про вищу освіту, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

У разі здобуття особою вищої освіти за узгодженими між закладами вищої освіти, у тому числі іноземними, освітніми програмами заклади вищої освіти мають право виготовляти та видавати спільні дипломи за зразком, визначеним спільним рішенням учених рад таких закладів вищої освіти.

Якщо особа здобуває вищу освіту одночасно за двома спеціальностями (спеціалізаціями) заклад вищої освіти має право виготовляти та видавати подвійний диплом за зразком, визначеним вченою радою закладу вищої освіти.

Інформація про видані дипломи вноситься закладами вищої освіти, крім вищих військових навчальних закладів, до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (включає Реєстр закладів вищої освіти, Реєстр документів про вищу освіту, Реєстр сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання та Реєстр студентських (учнівських) квитків).

**Висновки і перспективи (Discussion).** Нове законодавство щодо вищої освіти, яке нині поступово імплементується, спричинило низку дискусій про нові функції вищих навчальних закладів. А «молодші брати університетів» — коледжі, технікуми, професійно-технічні та вищі професійно-технічні училища, що репрезентують не лише гілку професійної, а й початкової вищої освіти, в контексті цієї реформи лишилися дещо поза кадром. Проте й цих навчальних закладів не оминули зміни до законодавства про вищу освіту 2014 року. Якщо подальшу долю професійно-технічного училища буде визначено з затвердженням нового Закону «Про професійну освіту», то майбутнє установ, які до 2014 підпадали під визначення «Вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації», вирішується вже сьогодні. Особливість такого навчального закладу полягає в тому, що він поєднує функції професійно-технічної, середньої та вищої освіти.

#### **Список використаних джерел**

1. Гранчак Т. Освітня реформа на марші [Електронний ресурс] // Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – № 8. – С. 20–30. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr8.pdf>. – Назва з екрану.

2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року №1556 – VII // Відомості Верховної Ради України, від 19.09.2014р. /№37-38/ стр.2716, ст.2004. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

3. Стадний Є., Когут І. Менше грошей – менше ВНЗ? Які зміни хочуть внести до Державного бюджету стосовно освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/menshe-groshey-menshe-vnzyaki-zmini-hochut-vnesti-do-derzhavnogo-byudzhetu-stosovno-osviti-.html>

4. Проект Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/prviddil/1312/1390288033/1415795124>

5. Щодо ліцензування підготовки спеціалістів і молодших спеціалістів. Лист міністерства освіти і науки України від 09.10.2014 № 1/9-527. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-10-13/2951/lmon\\_1\\_9\\_527\\_09102014.jpg](http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-10-13/2951/lmon_1_9_527_09102014.jpg)

6. Документи про освіту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.agroosvita.com/taxonomy/term/177>

7. Про затвердження Порядку відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/658-2015-p>

8. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p?test=XX7MfyrCSgky3EGIZi0IjmyqHI4OYs80msh8le6>

9. Реформа освіти: що буде з коледжами і технікумами [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/398401/reforma-osvity-shho-bude-z-koledzhamy-i-tehnikumam>

10. Хоменко М. Місце у системі освіти. / М.Хоменко// Освіта України. – 2015. - № 6 (1420) (09.02.2015)

#### References

1. Grantachak T. Educational reform on the march [Electronic resource] / T. Hbranchak // Ukraine: events, facts, comments. - 2017. - No. 8. - P. 20-30. - Access mode: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr8.pdf>. - Title from the screen.

2. About Higher Education: Law of Ukraine dated July 1, 2014 №1556 - VII // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, dated 19.09.2014. / №37-38 / p.2716, st.2004. - [Electronic resource] - Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

3. E. Stadnyi, Kohut I. Less money - less than university? What changes do you want to make to the State Budget in relation to education. [Electronic resource] - Access mode: <http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/menshe-groshey-menshe-vnzyaki-zmini-hochut-vnesti-do-derzhavnogo-byudzhetu-stosovno-osviti-.html>

4. Project of the Strategy of Higher Education Reform in Ukraine till 2020. [Electronic resource]- <http://mon.gov.ua/ru/prss?viddil/1312/1390288033/1415795124>

5. Concerning licensing of training of specialists and junior specialists. Letter from the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 09.10.2014 № 1 / 9-527. [Electronic resource] - Access mode: [http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-10-13/2951/lmon\\_1\\_9\\_527\\_09102014.jpg](http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-10-13/2951/lmon_1_9_527_09102014.jpg)

6. Education documents [Electronic resource] - Access mode: <http://www.agroosvita.com/taxonomy/term/177>

7. On approval of the Procedure for reimbursement of funds from the state or local budget spent on payment for training services [Electronic resource] - Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/658-2015-p>

8. About the approval of the national qualification framework [Electronic resource] - Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p?test=XX7MfyrCSgky3EGIZi0IjmyqHI4OYs80msh8le6>

9. Education reform: what will happen with colleges and technical schools [Electronic resource] - Access mode: <https://news.finance.ua/en/news/-/398401/reforma-osvity-shho-bude-z-koledzhamy-i-the-technique>

10. Khomenko M. Place in the system of education. / M. Khomenko // Education of Ukraine. - 2015 - 6 (1420) (2015.09.29)

## СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА В АГРОЭКОЛОГИЧЕСКИХ КОЛЛЕДЖАХ

Сук А.М.

**Аннотация.** В статье анализируются основные тенденции дальнейшей деятельности высших учебных заведений I-II уровней аккредитации после вступления в силу Закона Украины «О высшем образовании».

**Ключевые слова:** Закон Украины «О высшем образовании», младший специалист, младший бакалавр, инновационные методы, колледж.

## MODERN TRENDS IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS FOR THE AGRARIAN SECTOR IN AGROECOLOGICAL COLLEGES

Suk A.M.

**Abstract.** The article analyzes the main tendencies of the further activity of higher educational institutions of the I-II levels of accreditation after the entry into force of the Law of Ukraine "On Higher Education".

**Key words:** Law of Ukraine "On Higher Education", junior specialist, junior bachelor, innovative methods, college.

УДК 316.55/.56 : 314.113 : 504.5

## СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАСЕЛЕННЯ – МЕШКАНЦІВ ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

**Н.Т. ТВЕРЕЗОВСЬКА**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та інформаційних технологій в освіті Національного університету біоресурсів і природокористування України

E-mail [tverezovskaya@nubip.edu.ua](mailto:tverezovskaya@nubip.edu.ua)

**Т.В. БЕЗШТАНЬКО**, магістр другого року навчання спеціальності «Соціальна робота»

Національного університету біоресурсів і природокористування України

E-mail [dinura381@gmail.com](mailto:dinura381@gmail.com)

**Анотація.** У статті виділено типи забрудненості (фізичне, біологічне, хімічне) зі стислою характеристикою; особлива увага приділена соціально-економічним проблемам населення за результатами проведеного анкетування (Житомирська область, Народницький район). Аналіз соціальних проблем, дозволив сформулювати рекомендації щодо їх усунення.

**Ключові слова:** соціальні проблеми, забруднені території, аварія, Чорнобиль, категорії людей, мешканці, причини, анкетування, результат.

**Актуальність** (Introduction). Соціальні проблеми, як складне багатомірне явище, завжди присутні в будь-якому суспільстві, що розвивається. Вони існували, існують і бути існувати у різні періоди розвитку людства. Проте підходи до соціальних проблем – різні. Ріст інфляції, зниження доходів населення, збільшення цін і тарифів на продукти харчування, транспортні та житлово-комунальні послуги призвели до зниження якості життя більшої частки людей в Україні. Вищезазначене призводить до виникнення інших проблем. Найгострішою стає постійне зменшення кількості населення (зменшується народження дітей, збільшується смертність (на 100 померлих – тільки 55 народжених [1]), мільйони українських громадян виїжджають за кордон у пошуках кращої долі). Так, за першу половину 2018 року чисельність населення в Україні скоротилася на 122,5 тисяч осіб. За даними Державної служби статистики України на 01.07.2018 р. в нашій країні проживає 42 млн 263,9 тис. громадян, серед них міського – 32,5 млн. осіб. Ця цифра ще вражає, тому що близько десять відсотків з 35,5 млн. не мають постійної роботи.